

Nr 63.

Av herr **Holmström m. fl.**, om löneförbättring för vissa beställningshavare vid krigsmakten.

Förslaget om viss kompensation i lönehänseende för den personal inom försvarsväsendet — främst äldre löjtnanter, sergeanter och underofficerare av 2. och 3. graden — som på grund av förhållanden, stående i samband med genomförandet av 1925 års försvarsorganisation, kommit i en synnerligen missgynnad ställning i befordrings- och lönehänseende, har vid upprepade tillfällen, första gången redan år 1929, varit förelagt riksdagen, dock utan att kunna bringas till någon lösning.

Om det berättigade i en sådan kompensation synas inga delade meningar råda. Anledningen till att den ändå ej blivit av riksdagen beviljad har varit beroende på särskilda tillfälligheter. Vederbörande departementschef, hörda myndigheter, 1930 års militäravlöningssakkunniga, försvarsväsendets lönenämnd, statsutskottet i avgivna utlåtanden till riksdagen åren 1929, 1930, 1931 och 1932 ävensom riksdagen (genom skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 maj 1931 nr 177) hava samtliga vitsordat rättmätigheten av ifrågavarande kompensation.

Statsutskottet vid 1929 och 1930 års riksdagar sade sig förvänta, att behovet av en lönekomensation skulle komma att bliva vederbörligen beaktat i samband med den löne reglering, vilken antogs skola bliva följden av då pågående utredning av lönefrågan genom 1928 års lönekomitté. Statsutskottet vid 1931 års riksdag fann frågan i behov av viss utredning av löneteknisk natur, för vilken utskottet även angav vissa riktlinjer, varpå riksdagen samma år i enlighet med utskottets förslag hemställde hos Kungl. Maj:t att verkställa utredning och därpå inför 1932 års riksdag framlägga förslag rörande löneförbättring för berörda personal (riksdagens skrivelse nr 177/1931). Under erkännande av att vissa skäl tala för att ifrågavarande beställningshavare borde erhålla skälig kompensation för försämrad befordrings- och löneställning, fann sig emellertid dåvarande departementschefen på grund av det statsfinansiella läget icke kunna förelägga 1932 års riksdag något förslag till medelsanvisning för ändamålet. Sedermera väcktes vid nämnda års riksdag motioner i båda kamrarna om beviljande av ifrågasatt lönekomensation. I utlåtande över dessa motioner anförde statsutskottet bl. a. följande:

»Utskottet, som anser sig böra framhålla, att den av 1931 års riksdag ifrågasatta tillfälliga löneförbättringen åt här ifrågavarande personal icke är att anse såsom en löne reglering i egentlig bemärkelse utan snarare en åtgärd i samband med övergången till 1925 års härordning, finner sig med hänsyn till vad departementschefen i ärendet anført icke kunna nu tillstyrka motio-

nerna. Emellertid torde skäl icke föreligga att låta frågan vila i avvaktande på en framtida löneereglering.

Utskottet vill därför uttala, att utskottet under alla förhållanden förutsätter, att den i motionerna behandlade frågan, så snart lämpligen kan ske, upptages till slutligt avgörande.»

Den ifrågasatta lönekomensationen har sålunda av statsmakterna vunnit öppet erkännande, men har under fullföljandet kommit att göras beroende av nuruvida en framtida förbättring i det statsfinansiella läget kommer att inträda. Statsutskottet ansåg emellertid år 1932, att det icke fanns skäl att låta frågan vila i avvaktan på en kommande löneereglering, vars genomförande torde få anses stå i beroende av en framtida förbättring i det statsfinansiella läget. Det är därför uppenbart, att därest en lösning av detta erkänt rättmätiga spörsmål skall ske och komma avsedd personal till godo, kan ett uppskov icke göras till en obestämd framtid. Riksdagens välvilliga inställning till detta löneärende under dess hittillsvarande behandling har också av personalen uppfattats som en utfästelse.

Läget för den personal, det här gäller, försvåras också år från år på grund av utebliven befordran och därmed utebliven löneuppflyttning. Den sena befordringsåldern och den för speciellt dessa pesonalkategorier inom försvarsväsendet tidigt inträdande pensionsåldern verka från två håll till att lönen i den högre lönegraden i många fall endast under ett mycket begränsat antal år kommer beställningshavaren i kaptens- och den högsta underofficersgraden till godo. Inom vissa kårer äro befordringsförhållandena så avsevärt försämrade, att vederbörande beställningshavare komma att falla för åldersstreck, innan de hunnit i tur till ledig beställning i den högre lönegraden, varför de, förutom att hava måst vidkännas mindre inkomster under sin tjänstetid än normalt beräknade, även i pensionshänseende komma i en missgynnad ställning. Med den högre levnadsåldern stiga utgifterna för familjen, och särskilt är detta fallet där det finns barn i skolåldern. Utgifterna äro många gånger störst omkring den tid — vid uppnådda 50 à 55 år — då ifrågavarande personal måste lämna tjänsten på grund av uppnådd pensionsålder. En jämförelse därvidlag med förhållandena inom statsförvaltningens övriga grenar, där befattningshavarnas pensionsålder inträder först tio till femton år senare, är ägnad att ytterligare belysa de mindre gynnsamma särförhållandena för den militära personalen i nämnda hänseende.

Av de äldre löjtnanter, sergeanter och underofficerare av 2. och 3. graden, vilka skulle komma i åtnjutande av ifrågasatt komensation, äro åtskilliga på grund av föreliggande brist på personal i avsedd högre lönegrad redan placerade i befattningar, för vilka egentligen avses beställningshavare i en högre lönegrad, varför den ifrågasatta lönekomensationen i sådana fall endast kommer att utgöra den rättmätiga ersättningen för innehavande tjänst.

Det avsevärda antal framställningar, som i denna fråga gjorts i förening med tillstyrkande uttalanden i avgivna yttranden, löneutredningar, av lönenämnden, samt först och främst av statsmakterna själva, vittna om att den hemställan, som här göres, är synnerligen välgrundad och starkt motiverad.

Den är, såsom statsutskottet år 1932 också framhållit, ingen lönereglering, utan en åtgärd i samband med övergången till 1925 års försvarsordning.

Av försvarsväsendets lönenämnd genom skrivelse den 15 oktober 1931 framlagd närmare utredning och avgivet förslag i ämnet (1932 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, sid. 27—28) synes fortfarande, då inga erinringar av avgörande betydelse mot lönenämndens förslag synas vara att göra, kunna läggas till grund för ifrågavarande kompensation.

Lönenämnden beräknade kostnaderna till i runt tal 157 300 kronor, varav ungefärligen belöpa sig på lantförsvaret 84,500 kronor och på sjöförsvaret 72,800 kronor. Någon mera avsevärd förändring i de av lönenämnden år 1931 beräknade kostnaderna torde sedan dess icke hava inträffat.

I övrigt hänvisas till föreliggande tidigare motioner och utlåtanden i ämnet, särskilt motion nr 1:70/1931 och statsutskottets utlåtanden nr 102/1931 och 32/1932.

De synpunkter rörande viss lönekompensation för äldre löjtnanter, sergenter och underofficerare av 2. och 3. graden, vilka här anförts, äro jämväl tillämpliga på den personalgrupp, vilken vid genomförandet av 1925 års försvarsordning infördes såsom ersättare för de då indragna underofficerarna av 3. graden, nämligen flaggkorpralerna. Denna personalgrupp har nämligen i motsvarande omfattning som underofficerarna sett sina befordringsutsikter försämrade på grund av de förhållanden, som uppstått i och med övergången till 1925 års försvarsorganisation.

Beträffande flaggkorpralernas befordringsutsikter uttalades på sin tid av sakkunniga, att »enligt verkställda undersökningar torde medelåldern för befordran till underofficer av andra graden *i varje fall* icke komma att överstiga 32 år.» De sakkunniga räknade emellertid med att underofficersbefordran inom de till numerären största yrkesgrenarna skulle komma att ske vid 27—30 års ålder. Det har dock visat sig, att dessa beräkningar slagit fullständigt fel. Sålunda är den beräknade medelåldern vid befordran till underofficer av 2. graden för t. ex. Karlskrona örlogsstations flaggkorpraler 39 år 6 månader och för flaggkorpralerna vid Karlskrona kustartilleriregemente 41 år 4 månader.

Då den nu gällande löneplanen för flaggkorpraler icke konstruerats med hänsyn till att vederbörande komma att kvarstå i graden under så lång tid, har resultatet blivit, att flaggkorpralerna komma att stå helt utan möjligheter till löneförbättring under en avsevärd tid, sedan det sista lönetillägget enligt löneplanen tillträtts. En i bifogade bilaga gjord sammanställning av tjänsteåldern för marinens befattningshavare med flaggkorprals beställning visar, att 63 beställningshavare av 248, eller 25.4 %, hava innehaft nuvarande högsta lön under minst fyra år, d. v. s. uppfylla de villkor för tillträdande av tillfällig löneförbättring, som lönenämnden med hänsyn till löneförbättringens karaktär ansåg böra uppställas, och att en del hava befunnit sig i detta läge under många år därutöver. Tabellen utvisar läget den 1 januari 1934 men torde i själva verket vara ännu oförmånligare, då vid uppgörandet ej hänsyn tagits därtill, att de från skeppsgossekårerna karlskrivna äga tillgodoräkna

sig vissa månader för placering i löneklass. Då ingen flaggkorpral kan beräkna befordran till underofficer före år 1937, är någon förbättring i läget ej heller att påräkna under de närmaste åren.

Av i tabellen upptagna 63 man, som skulle bli berättigade att tillträda ett eventuellt nytt lönetillägg om 120 kronor, uppbära emellertid 41 man lön enligt 1921 års löneplan. Merkostnaden för dessa stannar vid skillnaden mellan den nya högsta lönen och den högsta lönen enligt 1921 års löneplan eller 2,232—2,160 kronor = 72 kronor. Kostnadsberäkningen för den nu gällande tjänsteårsfördelningen blir alltså följande:

Ökning för 22 man med 120 kronor	=	2,640 kronor	
» » 41 » » 72 »	=	2,952 »	

Summa 5,592 kronor.

I anledning av det sålunda anförda hemställes,

dels att riksdagen måtte besluta tillfällig lönekomensation, enligt det av försvarsväsendets lönenämnd den 15 oktober 1931 avgivna förslaget, åt sådana löjtnanter, sergeanter och underofficerare av 2. och 3. graden på aktiv stat, som på grund av nuvarande befodringsförhållanden inom armén och marinen kommit uti en i avlöningshänseende särskilt ogynn- sam ställning,

dels att riksdagen måtte besluta, att flaggkorpral vid marinen, som under fyra år uppburit högsta lön i beställningen såsom sådan, skall vara berättigad att tillträda ett ytterligare lönetillägg om 120 kronor.

Stockholm den 18 januari 1934.

Nils Holmström.

R. Lundqvist.

Bj. Holmgren.

Alf Meyerhöffer.

Carl Patric Ossbahr.

Ivar Anderson.

G. Arnemark.

Bilaga.

U p p g i f t

över antalet tjänsteår för vissa flaggkorpraler vid marinen.

	Antal beställningshavare med följande antal tjänsteår														Antal, som minst 4 år haft nu- varande högsta lön
	Under 9	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Över 20	
Karlskrona örlogssta- tion	7	11	21	15	22	11	11	12	7	10	6	3	—	5	43
Stockholms örlogssta- tion	13	13	9	9	12	7	4	1	2	—	2	2	3	1	11
KA 1	1	2	2	1	3	4	—	2	—	1	1	—	—	—	4
KA 2	—	—	—	—	1	2	4	2	—	1	—	—	1	1	5
Summa	21	26	32	25	38	24	19	17	9	12	9	5	4	7	63

